

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

ΙΕΡΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟ

► συντελεστές έργου

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Αναστασία Λαζαρίδου, Δρ Αρχαιολόγος, Επίτιμη Προϊσταμένη Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Νικολέττα Σαραγά, Αρχαιολόγος, Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΣΥΛΛΗΨΗ–ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ανδρομάχη Κατσελάκη, Δρ Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Επικοινωνίας ΔΑΜΕΕΠ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΑΞΗΣ

Νικήτας Γεωργιόπουλος, Αρχαιολόγος, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ–ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αθηνά Παπαδάκη, Αρχαιολόγος MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ–ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Ελευθερία Βλάχου, Αρχαιολόγος–Μουσειολόγος
Αθηνά Παπαδάκη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ειρήνη-Μαργαρίτα Καλομοίρη, Γραφίστρια-Μουσειολόγος
Βασίλης Δημόπουλος, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ
Ειρήνη Χαραλαμπίδη, Γραφίστρια, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΕΡΕΥΝΑ–ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης, Αρχαιολόγος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
Ελευθερία Βλάχου
Ιωάννης Εβρενόπουλος, Δρ Αρχαιολόγος Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων
Αθηνά Παπαδάκη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης
Αθηνά Παπαδάκη

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Εφορεία Αρχαιοτήτων Αργολίδας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Translix USCS IKE

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Radiant Technologies: Ανδρέας Σαντρουζάνος, Σπήλιος Πίστας

► ευχαριστίες

Δημήτριος Λιάκος, Αρχαιολόγος ΕΦΑ Χαλκιδικής & Αγίου Όρους
Νικόλαος Σιώμκος, Αρχαιολόγος ΕΦΑ Χαλκιδικής & Αγίου Όρους

ISBN XXX-XXX-XXX-X

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού διατηρεί τα πνευματικά δικαιώματα επί των απεικονιζόμενων αρχαίων και επί των φωτογραφιών και ο Οργανισμός Διαχείρισης & Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων εισπράττει τα τέλη δημοσίευσης αυτών (©ΥΠΠΟ-ΟΔΑΠ).

Χρησιμοποιούνται επίσης εικόνες με copyright
©UNESCO, ©Wikimediacommons,
© OUR PLACE The World Heritage Collection

Διαφορετική προέλευση εικόνων αναφέρεται στην ενότητα Προέλευση εικόνων.

Copyright © 2023 Υπουργείο Πολιτισμού

Η δράση «Ελλάδα και UNESCO: Παραγωγή παιδαγωγικών εργαλείων για την ανάδειξη χώρων και μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς στην ελληνική επικράτεια», υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

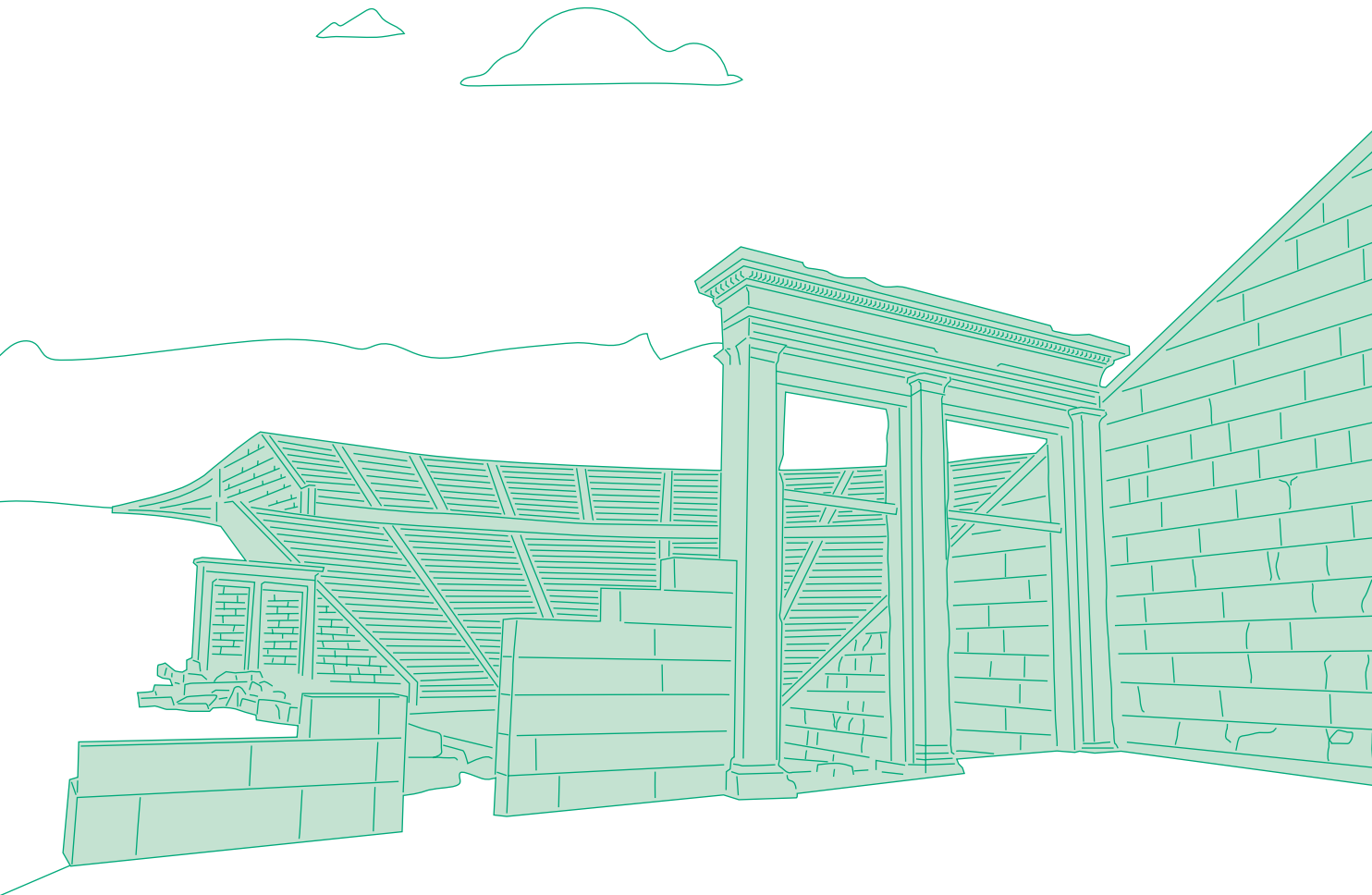
στα ελληνικά μνημεία unesco

Ιερό του Ασκληπείου στην Επίδαυρο

ΜΝΗΜΕΙΟ
UNESCO
5

Δέκα βήματα μέχρι...

1

**Η γέννηση του θεού,
στον οποίο είναι αφιερωμένος
ο χώρος είναι η αιτία
που οι κόρακες...έγιναν μαύροι!**

Ο ζηλιάρης Απόλλων έμαθε από ένα (λευκό μέχρι τότε) κοράκι ότι η αγαπημένη του Κορωνίς θα παντρευόταν. Οργισμένος, άλλαξε τα φτερά του κορακιού σε μαύρα και μετά έκαψε την έγκυο Κορωνίδα, αλλά διέσωσε το βρέφος Ασκληπιό.

2

**Το βρέφος εγκαταλείφθηκε σε βουνό
όπου επιβίωσε χάρη σε μια αίγα
που το θήλασε και σε ένα σκύλο
που το προστάτευε. Γι' αυτό τα δύο
ζώα είναι ανάμεσα στα σύμβολά του.**

Η Κορωνίς ήταν εγγονή του Μάλου, βασιλιά της Επιδαύρου.
Το βρέφος βρήκε ο βοσκός Αρέσθανας, ψάχνοντας
τη χαμένη κατσίκα του, στο όρος που ονομάστηκε
Κυνόρτιο από τον σκύλο (αρχ. Κύων).

...το Ασκληπιείο της Επιδαύρου!

3

Ο θεός αυτός αντιπροσωπεύεται από τον αστερισμό του Οφιούχου.

Ο αστερισμός θυμίζει μορφή που κρατά φίδι. Κατά το μύθο, ο Ασκληπιός εξόργισε το Δία, που τον κεραυνοβόλησε επειδή ανάσταινε νεκρούς. Μετά τον θάνατό του, τοποθετήθηκε στον ουρανό με τη μορφή αστερισμού.

5

Ο κεντρικός ναός είναι έργο του αρχιτέκτονα Θεόδοτου, ενώ το χρυσελεφάντινο άγαλμα στο εσωτερικό του είναι έργο του Πάριου γλύπτη Θρασυμήδη.

7

Η εμβληματική Θόλος ή Θυμέλη ήταν κυκλικό κτήριο με λαβυρινθώδες υπόγειο.

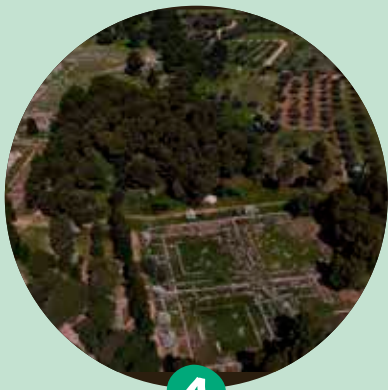
Συνδέεται με τη χθόνια λατρεία του θεού, ίσως η κατοικία του ή μνημειώδης τάφος.

9

Κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης του 1821, στην περιοχή έγιναν δύο Εθνοσυνελεύσεις.

Η Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου στις 20 Δεκεμβρίου 1821, που διακήρυξε την ανεξαρτησία του ελληνικού έθνους, και η Γ' Εθνοσυνέλευση τον Μάρτιο του 1826.

4

Στον χώρο λειτουργούσε το Καταγώγιον, ένα αρχαίο ξενοδοχείο.

6

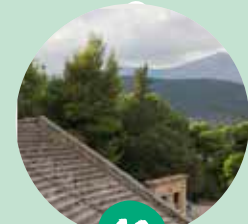
Κάθε 4 χρόνια διοργανώνονταν εδώ αγώνες αθλητικοί, ραψωδίας, μουσικής και δράματος, προς τιμήν του Ασκληπιού.

Τα Μεγάλα Ασκληπιεία διεξάγονταν στο Στάδιο και στο Θέατρο του ιερού.

8

Ο Απόλλων εμπιστεύτηκε τον γιό του στον κένταυρο Χείρωνα, που του δίδαξε την τέχνη της ιατρικής.

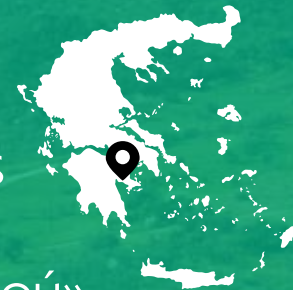
10

Εκεί βρίσκεται ένα από τα πιο γνωστά αρχαία θέατρα.

Το Θέατρο της Επιδαύρου ανήκει στο Θεραπευτικό συγκρότημα του Ασκληπιείου.

Το Ιερό του Ασκληπείου στην Επίδαυρο

Το «Ιερόν
Απόλλωνος
Μαλεάτα
και Ασκληπείου»
της Επιδαύρου...

ΤΙ;

- Το ιερό των ιαματικών θεών Απόλλωνα και Ασκληπείου, το σημαντικότερο θεραπευτικό κέντρο της αρχαιότητας.

ΠΟΥ;

- ΠΕ Αργολίδας, Πελοπόννησος

ΠΟΤΕ;

- 8ος αι. π.Χ.: εισάγεται η λατρεία του Απόλλωνα Μαλεάτα ως θεραπευτή θεού.
- 7ος/6ος αι. π.Χ.: εισάγεται παράλληλη λατρεία του Ασκληπείου ως θεραπευτή θεού.
- 4ος/3ος αι. π.Χ.: ακμή του ιερού του Ασκληπείου.

τι λένε οι αριθμοί:

14.000

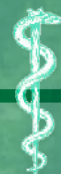
ΘΕΑΤΕΣ

Χωρητικότητα του Θεάτρου

1954

Έναρξη Επιδαυρίων

200+

ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ

γύρω από τη Μεσόγειο

160

ΔΩΜΑΤΙΑ

στο Καταγώγιον

...στον κατάλογο της Unesco!

Το Ιερό του Ασκληπείου στην Επίδαυρο εντάχθηκε στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

ΚΛΑΣΙΚΗ-ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ-ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ: 1988

κριτήριο i

Το θέατρο είναι ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα, με ιδανική προσαρμογή στον χώρο και τέλεια ακουστική.

κριτήριο ii

Ήταν ένα πρότυπο θεραπευτήριο που άσκησε επιρροή σε όλα τα Ασκληπεία του αρχαίου ελληνικού και ρωμαϊκού κόσμου.

κριτήριο iii

Αποτελεί εξαιρετική μαρτυρία για τις τελετές ίασης του ελληνορωμαϊκού κόσμου.

κριτήριο iv

Είναι έξοχο δείγμα αρχιτεκτονικού συνόλου του 4ου αι. π.Χ.

κριτήριο v

Συνδέεται με τη γέννηση της σύγχρονης ιατρικής μέσα από την καταγραφή περιστατικών και την εμπειρία.

26 ΔΩΡΙΚΟΙ ΚΙΟΝΕΣ

εξωτερικά και 14 κορινθιακοί εσωτερικά στη Θόλο

6

ΣΤΗΛΕΣ

ίασης έχουν σωθεί

1. Αρχαιολογικός Χώρος Ασκληπείου Επιδαύρου.

Περιδιαβαίνοντας στο Ασκληπιείο...

ΕΡΡΩΣΘΕ! ΕΙΜΑΙ Η ΙΘΜΟΝΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΛΛΗΝΗ¹ ΚΙ ΗΡΘΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΜΟΥ ΝΑ ΖΗΤΗΣΩ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΓΙΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ... ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΡΑ ΠΡΟΣΠΑΘΩ ΝΑ ΚΑΝΩ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ, ΑΣ ΕΛΠΙΣΟΥΜΕ ΟΤΙ ΘΑ ΚΑΝΕΙ ΚΑΙ ΣΕ ΕΜΕΝΑ ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ!

1

ΤΙ ΕΙΔΥΛΛΙΑΚΟ ΚΑΤΑΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΠΙΟ! ΑΚΟΥΣ ΤΑ ΓΑΡΓΑΡΑ ΝΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ; ΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΝΟΡΤΙΟ ΟΡΟΣ! ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΑΠΟ ΠΑΛΙΑ ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΜΑΣ ΤΙΜΟΥΣΑΝ ΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΜΑΛΕΑΤΑ. ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΘΕΟΣ! ΑΝ ΕΧΕΙΣ ΧΡΟΝΟ, ΜΗΝ ΞΕΧΑΣΕΙΣ ΝΑ ΑΝΕΒΕΙΣ.

2

ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ! ΝΑ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ!

3

ΜΕΣΑ ΚΑΘΕΤΑΙ Ο ΙΔΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ, ΜΕ ΤΟ ΙΕΡΟ ΦΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΚΥΛΟ ΤΟΥ.

4

ΠΛΗΣΙΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΟΛΟ, ΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΠΟΥ ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΜΕΣΑ ΕΧΕΙ ΘΑΥΜΑΣΤΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ ΝΑ ΠΑΙΖΕΙ ΛΥΡΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΘΗ ΝΑ ΠΙΝΕΙ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙΝΗ ΦΙΑΛΗ! ΗΔΗ ΝΙΩΘΩ ΕΝΑ ΡΙΓΟΣ!

...Με την Ιθμονίκη!

5

ΣΤΟ ΕΓΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΑΣΩ ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΕΛΠΙΖΟΝΤΑΣ ΠΩΣ Ο ΘΕΟΣ ΘΑ ΦΑΝΕΡΩΘΕΙ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΘΑ ΜΟΥ ΔΩΣΕΙ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ. ΠΑΝΤΩΣ ΕΥΧΟΜΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΩ ΤΟ ΦΙΔΙ, ΓΙΑΤΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΦΟΒΑΜΑΙ!

6

ΓΙΑ ΤΗΝ ΩΡΑ ΟΜΩΣ ΑΣ ΠΕΡΑΣΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΑΟ ΤΗΣ ΤΗ ΣΕΒΑΣΤΗΣ ΑΡΤΕΜΗΣ ΝΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗΣΟΥΜΕ.

7

ΛΙΓΟ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑΓΩΓΙΟ. ΕΚΕΙ ΘΑ ΚΟΙΜΗΘΕΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΜΟΥ...

8

ΝΩΡΙΤΕΡΑ ΙΣΩΣ ΘΕΛΗΣΕΙ ΝΑ ΠΑΕΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ, ΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΤΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΥΣΕΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ...

9

Η' ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ, ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΑΣΚΛΗΠΕΙΩΝ.

10

ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΠΗΓΑΙΝΩ. ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΡΧΙΣΩ ΤΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΟΥΤΡΟ ΣΤΟ ΙΕΡΟ ΦΡΕΑΡ. ΚΑΛΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΙ ΕΥΧΟΜΑΙ ΝΑ ΜΑΣ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΟΛΟΥΣ Ο ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΣΕ Ο,ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ.

Το περιβάλλον...

«Το ιερό άλσος του Ασκληπείου
περιβάλλεται παντού από όρους»

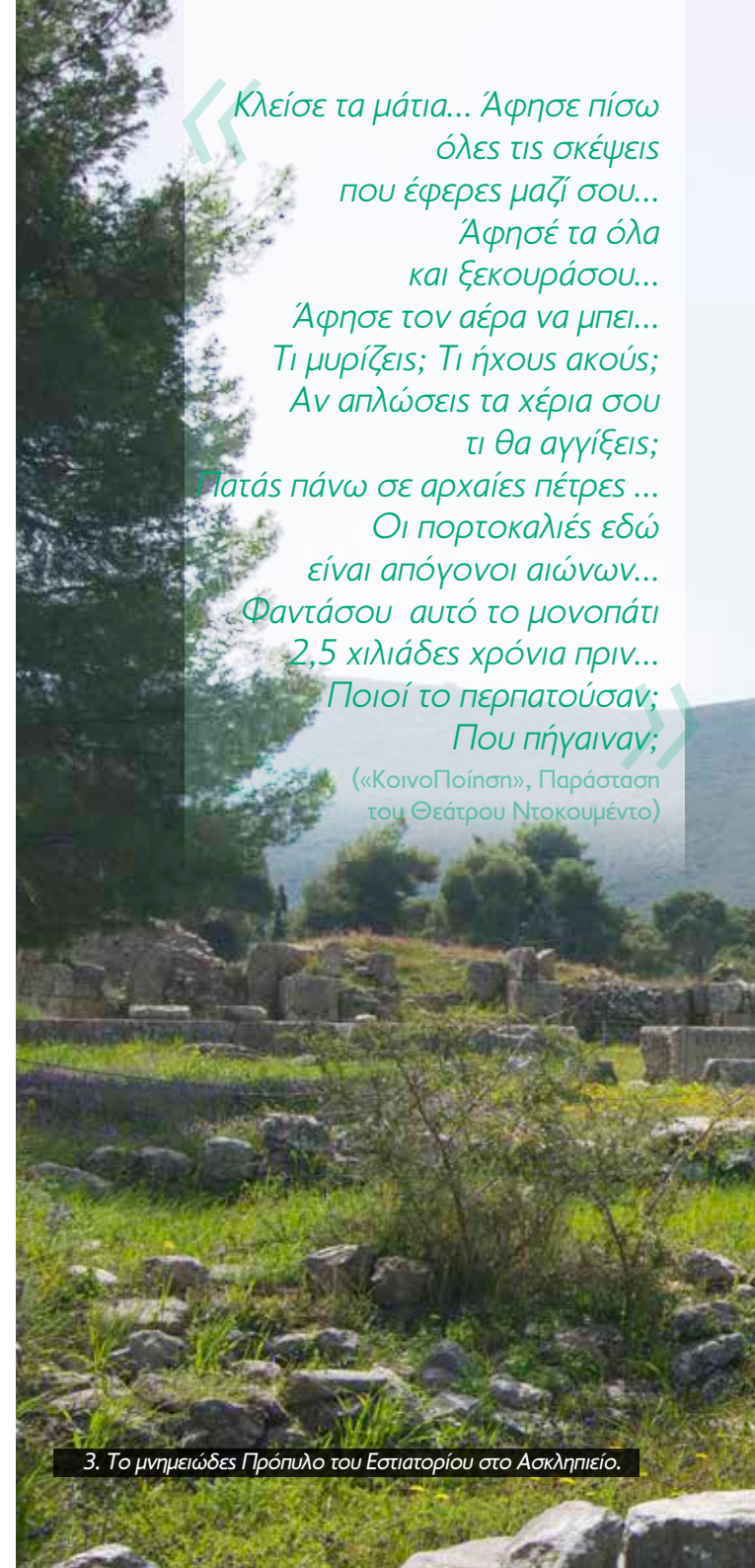
(Παυσανίας II, 27.1)

Ένα καταπράσινο τοπίο στην κοιλάδα που απλώνεται στους πρόποδες του Κυνόρτιου όρους στην Αργολίδα σε συνδυασμό με μια πηγή που αναβλύζει άφθονο νερό, συνθέτουν έναν χώρο ειδυλλιακής ομορφιάς, που γιατρεύει την ψυχή και το σώμα. Το Ασκληπιείο της Επιδαύρου, σε άμεση συσχέτιση με τη φύση, ήταν το ιδανικό περιβάλλον για την ανάπτυξη της λατρείας του προστάτη της ιατρικής, του θεού Ασκληπίου. Η θέση, το κλίμα, η βλάστηση, το νερό, συλλειτουργούν ως παράγοντες ίασης.

2. Το Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου.

«Κλείσε τα μάτια... Άφησε πίσω
όλες τις σκέψεις
που έφερες μαζί σου...
Άφησέ τα όλα
και ξεκουράσου...
Άφησε τον αέρα να μπει...
Τι μυρίζεις; Τι ήχους ακούς;
Αν απλώσεις τα χέρια σου
τι θα αγγίξεις;
Πατάς πάνω σε αρχαίες πέτρες ...
Οι πορτοκαλιές εδώ
είναι απόγονοι αιώνων...
Φαντάσου αυτό το μονοπάτι
2,5 χιλιάδες χρόνια πριν...
Ποιοί το περπατούσαν;
Που πήγαιναν;
(«ΚοινοΠοίηση», Παράσταση
του Θεάτρου Ντοκουμέντο)

3. Το μνημειώδες Πρόπυλο του Εστιάτοριου στο Ασκληπιείο.

...και το τοπίο

- Τον 8ο αι. π.Χ. εισάγεται στο Κυνόρτιο όρος η λατρεία Απόλλωνος Μαλεάτα, ως ιαματικού θεού. Το ορεινό ιερό του γίνεται το επίσημο κρατικό ιερό της πόλης της Επιδαύρου κατά τον 7ο και 6ο αι. π.Χ.
- Την ίδια περίοδο αναπτύσσεται στην πεδιάδα, στα ΒΔ του ιερού, ένας παράλληλος λατρευτικός χώρος. Στο νέο πεδινό ιερό εμφανίζεται η λατρεία του Ασκληπιού, γιου του Απόλλωνα. Τα δύο ιερά εξελίχθηκαν παράλληλα και λειτουργούσαν ως ενιαία ιερή εγκατάσταση, με την επίσημη ονομασία «ιερόν Απόλλωνος Μαλεάτα και Ασκληπιού».

Πράσινες λεπτομέρειες

Φυτικά σκευάσματα χρησιμοποιούνταν σε όλα τα στάδια της θεραπευτικής διαδικασίας στο Ασκληπιείο. Η κάθαρση ψυχής και σώματος γινόταν με λουτρά και ειδική «δίαिता», η προετοιμασία της εγκοίμησης με ειδικά ροφήματα και η τελική συνταγογράφηση με φαρμακευτικά σκευάσματα από βότανα ανεμιγμένα με γάλα, μέλι, λάδι, ή κρασί και με διάφορες ορυκτές ουσίες. Η ελληνική χλωρίδα έχει αλλάξει ελάχιστα στο πέρασμα των αιώνων και πολλά βότανα χρησιμοποιούνται ως φάρμακα ακόμη και σήμερα².

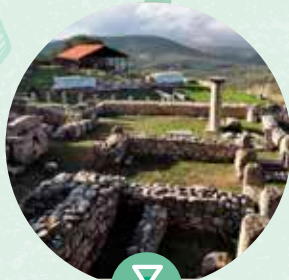
Η Επίδαυρος στον χρόνο

16ος αι. π.Χ. - 11ος αι. π.Χ.

Λατρεία γυναικείας ιαματικής θεότητας στο όρος Κυνόρτιο

8ος αι. π.Χ.

Εισαγωγή λατρείας Απόλλωνα. Ίδρυση ιερού Απόλλωνα Μαλεάτα στο όρος Κυνόρτιο

7ος αι. π.Χ. - 6ος αι. π.Χ.

Το ιερό του Απόλλωνα Μαλεάτα καθίσταται το επίσημο κρατικό ιερό της πόλης της Επίδαυρου. Ίδρυση νέου ιερού, αφιερωμένου στον Ασκληπιό και τον Απόλλωνα, στην κοιλάδα του Κυνόρτιου όρους

380 π.Χ. - 370 π.Χ.

Κατασκευή του ναού του Ασκληπιού στο πεδινό ιερό και του Απόλλωνα Μαλεάτα στο ορεινό ιερό

4ος αι. π.Χ. - αρχές 3ου αι. π.Χ.

Πλούσιο οικοδομικό πρόγραμμα στα δύο ιερά (Εγκοιμητήριο, Θόλος, θέατρο, στάδιο). Ακμή του Ασκληπιείου.

1ος αι. π.Χ.

Μεγάλες καταστροφές από τον Ρωμαίο ύπατο Σύλλα και τους πειρατές της Κιλικίας

Μέσα 2ου αι. μ.Χ.

Οικοδόμηση νέων κτηρίων και ανανέωση παλαιών από τον Ρωμαίο συγκλητικό Αντωνίνο (Ρωμαϊκά Λουτρά ΑΚΟΑΙ, Ιερό Αιγυπτίων Θεών, Ιερό Φρέαρ). Δεύτερη περίοδος ακμής του Ασκληπιείου

5ος αι. μ.Χ.

Επικράτηση του χριστιανισμού. Οριστική διακοπή της λατρείας του Ασκληπιού. Ανέγερση μεγάλης πεντάκλιτης βασιλικής στα ΒΑ του ιερού.

1821

Οι δύο καταστροφικοί σεισμοί οδηγούν στην οριστική εγκατάλειψη του χώρου.

1821 & 1826

Α' και Γ' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου, στη Νέα Επίδαυρο.

1829

Πρώτες έρευνες στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου από τη Γαλλική «Επιστημονική Αποστολή του Μοριά».

1948-1951

Ανασκαφές της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, υπό την επίβλεψη του Ι. Παπαδημητρίου.

1938

Πρώτη παράσταση αρχαίου δράματος στη σύγχρονη εποχή στο θέατρο της Επιδαύρου.

1881

Αρχίζουν συστηματικές ανασκαφές από τον Π. Καβαδία, υπό την αιγίδα της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας.

1954

Έναρξη των Επιδαυρίων. Το 1955 μετονομάζεται σε Φεστιβάλ Επιδαύρου.

1954-1963

Εργασίες αναστήλωσης του θεάτρου από τον Α. Ορλάνδο.

1974

Ανασκαφές και Εργασίες Συντήρησης στα μνημεία της Επιδαύρου.

1988

Ένταξη στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Μορφές μέσα στους αιώνες

Θεραπευτές και πολλοί ασθενείς συνέρρεαν στο ιερό, για να θεραπευτούν ή για να συμβουλευτούν τον θεό για τον τρόπο ίασης τους.

ΘΕΪΚΟΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΕΣ

Ανάγλυφο με την οικογένεια
του Ασκληπιού και ασθενείς ικέτες,
από το ιερό του Απόλλωνα Μαλεάτα

η σύζυγος του Ασκληπιού
Ηπιόνη
και τα παιδιά του
η **Υγεία**, η **Ιασώ**,
η **Ακεσώ**, η **Πανάκεια**,
η **Αίγλη**, ο **Τελεσφόρος**
αλλά και οι ξακουστοί
γιατροί στον Τρωϊκό Πόλεμο
Μαχάων
και **Ποδαλείριος**.

ΟΙ ΕΝΔΟΞΟΙ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΕΣ

οι αρχαίοι γιατροί

Ήδη από τον 5ο αι. οι γιατροί υποστήριζαν
την καταγωγή τους από τον Ασκληπιό,
τον οποίο λάτρευαν ως προστάτη τους
και πρόσφεραν αφιερώματα στα ιερά του.

Ο θρυλικός
Ιπποκράτης
(460-377 π.Χ.)
από την Κω,
πατέρας της ιατρικής.

ο φημισμένος
Κλαύδιος
Γαληνός
(2ος μ.Χ.)
από την Πέργαμο.

Μαθήτευσαν στα διάσημα Ασκληπιεία της πόλης τους.
Η ικανότητά τους συχνά αποδιδόταν στην καταγωγή
από το θεό ή και την προσωπική καθοδήγηση
από τον ίδιο τον θεό μέσα από όνειρα.

ΙΚΕΤΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Στις επιγραφές³ της Επιδάουρου
καταγράφονται ιστορίες επιτυχίας

ο παράλυτος
Ερμόδικος
από τη Λάμψακο
της Μικράς Ασίας
γίνεται καλά.

Ένας σκύλος
θεραπεύει την όραση
του μικρού
Λύσωνα

η **Κλεώ**
εγκυμονούσα
για πέντε χρόνια
καταφέρνει να γεννήσει
ένα αγόρι.

η τυφλή **Αθηναία**
Αμβροσία
βρίσκει το φως της.

Ο μικρός
Ευφάνης
ζητάει θεραπεία για πέτρα
και τάζει στον θεό
τα ζάρια του (παιχνίδια)
για αμοιβή.
Γέλασε ο Ασκληπιός
και τον θεραπεύσε.

Χιλιάδες προσκυνητές και πιστοί συμμετείχαν στην λατρεία του Ασκληπιού και του Απόλλωνα, προσφέροντας αναθήματα και ζητώντας θεική προστασία.

Κάθε 4 χρόνια συμμετείχαν στα «Ασκληπιεία» αθλητές, ιερείς, απεσταλμένοι ή αντιπροσωπείες άλλων πόλεων, καλλιτέχνες και πλήθος θεατών.

ΑΞΙΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Ο Πολύκλειτος
(5ος/4ος αι. π.Χ.)

από το Άργος είναι ο αρχιτέκτων του θεάτρου και της Θόλου.

Ο γλύπτης Τιμόθεος

εργάστηκε στον διάκοσμο του ναού του Ασκληπιού.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΕΣ

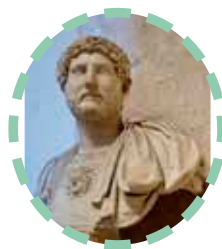

Ο περιηγητής Πausανίας
(2ος αι. μ.Χ.)

επισκέφτηκε την Επίδαυρο περιγράφοντας με λεπτομέρεια το ιερό και θαυμάζοντας τα κτήρια του συγκροτήματος.

Ο ρωμαίος αυτοκράτορας Αδριανός
(76-138 μ.Χ.)

επισκέφθηκε την Επίδαυρο το 124 μ.Χ., αναδιοργάνωσε τη λατρεία και τους αγώνες στο ιερό και τιμήθηκε ως οικιστής.

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η Κατίνα Παξινού και η Ελένη Παπαδάκη

ήταν οι πρώτες ηθοποιοί που έπαιξαν στο αρχαίο θέατρο τη σύγχρονη εποχή.

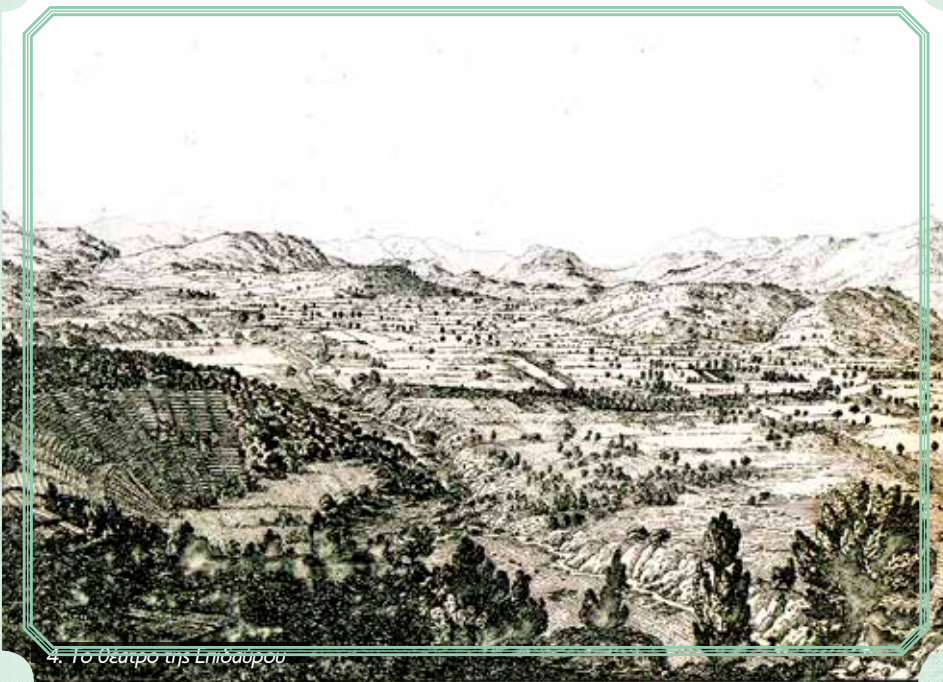

Η σοπράνο Μαρία Κάλλας

ερμήνευσε τη «Νόρμα» του Giacomo Bellini το 1960, την πρώτη όπερα που ανέβηκε στην Επίδαυρο.

Ένα μνημείο γεννιέται

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΑΜΝΟΥΣ

Η λατρεία του Ασκληπιού σταματά με την επικράτηση του χριστιανισμού τον 5ο αιώνα, ενώ μετά από τους σεισμούς του 6ου αιώνα, η θέση εγκαταλείπεται οριστικά.

Μόλις τον 18ο αιώνα, ο Άγγλος περιηγητής R. Chandler εντοπίζει το θέατρο σκεπασμένο από χώμα και θάμνους.

ΕΝΑΣ ΕΠΙΜΟΝΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Το 1881, ο αρχαιολόγος Παναγής Καββαδίας καταφέρνει να πάρει από την Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία μόλις 800 δραχμές, για να ξεκινήσει τις ανασκαφές για το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου. Έχοντας μελετήσει τους αρχαίους συγγραφείς, «διάβασε» το τοπίο και εντόπισε την ήπια κοιλότητα που έκρυβε από κάτω το αρχαίο θέατρο.

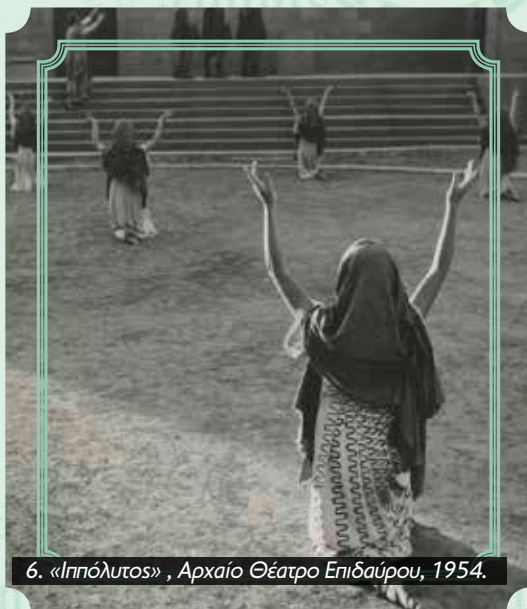

5. Ο Παναγής Καββαδίας στο Ιερό του Ασκληπιού το 1900

Η τοπική κοινωνία συμμετέχει ενεργά με εθελοντική εργασία στις ανασκαφές. Οι κάτοικοι του γειτονικού Λυγουριού παραχωρούν τα κτήματά τους, στα οποία βρίσκονταν τα αρχαία μνημεία, με αντάλλαγμα την κατασκευή δρόμου που θα συνέδεε το Ασκληπιείο με το Ναύπλιο⁴.

«ΑΝΑΖΩΟΓΟΗΣΙΣ»

Το 1938, το αρχαίο θέατρο φιλοξενεί την πρώτη παράσταση στη σύγχρονη εποχή. Η «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή ανεβαίνει χωρίς σκηνικά και χωρίς φωτισμούς.

6. «Ιππόλυτος», Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου, 1954.

7. Η Κάλλας και ο Μινωτής στην ορχήστρα του αρχαίου θεάτρου Επιδαύρου, στη διάρκεια πρόβας, 1961.

Το 1954, ο Αναστάσιος Ορλάνδος ξεκινά αναστηλωτικές εργασίες για «την αναζωογόνηση της διδασκαλίας αρχαίων δραμάτων». Το ίδιο έτος ξεκινούν τα «Επιδαύρια» που μετονομάζονται από την επόμενη χρονιά σε «Φεστιβάλ Επιδαύρου».

Το θέατρο ηλεκτροδοτείται το 1961, με αφορμή την παράσταση της όπερας «Μήδεια» με την Μαρία Κάλλας.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΔΕΝ ΣΤΑΜΑΤΑ ΠΟΤΕ!

Το 1970, ανακαλύπτεται το «μικρό θέατρο» στην Ακρόπολη της Αρχαίας Επιδαύρου.

8. Αναπαράσταση του πρώτου κτηρίου κάτω τη Θόλο.

Το 2021 σε ανασκαφές του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών εντοπίζεται ορθογώνιο κτίσμα του 600 π.Χ. με υπόγειο καλοφτιαγμένο θάλαμο, που κατεδαφίστηκε τον 4ο αι. π.Χ. για να ανεγερθεί η Θόλος και συνδέεται με τις απαρχές της λατρείας του Ασκληπιού στο χώρο αυτό!

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Πρότυπο θεραπευτήριο

Το Ασκληπιείο της Επιδαύρου εξελίχθηκε σταδιακά στο πιο σημαντικό θεραπευτικό κέντρο της αρχαιότητας, και κατ' επέκταση στο λίκνο της επιστήμης της Ιατρικής. Το πρότυπο συγκρότημα κάλυπτε διάφορες ανάγκες του ιερού, όπως οι ιαματικές πρακτικές και τελετουργίες, τα λουτρά, οι χώροι περίθαλψης και ανάρρωσης των ασθενών αλλά και φιλοξενίας των προσκυνητών και τέλεσης αθλητικών και καλλιτεχνικών αγώνων προς τιμήν του Ασκληπιού, λειτουργίας αγορών κ.ά

9. Το θεραπευτικό συγκρότημα. Διακρίνεται η Θόλος, το Ιερό, το Εγκοιμητήριο, το Πρότυλο του Εσιατορίου, το Στάδιο, το Καταγώγιον και στο βάθος το Θέατρο..

Τα Ασκληπιεία διευθύνονταν από τον εκάστοτε ιεροφάντη. Όταν απουσίαζε τον αντικαθιστούσε ο πυρφόρος. Στο θεραπευτήριο απασχολούνταν ιερομνήμονες (κάτι σαν τους σημερινούς νοσοκόμους), υδροθεραπευτές, μαλάκτες, ιεροψάλτες, κ.ά., ενώ υπήρχαν και γυναίκες ιέρειες, οι νεωκόρες ή ζακόρες.

« Για σένα αρχίζω θεραπευτή των νόσων
Ασκληπιέ να τραγουδώ. Στη Δώτια
πεδιάδα η όμορφη Κορωνίδα, η κόρη
του βασιλιά Φληγύα, τον γέννησε,
μεγάλη χαρά για τους ανθρώπους,
ανακουφιστή των πόνων των σκληρών. »

(Ομηρικός Ύμνος ΙΙ. 1-4)

Τάματα και θάματα

Οι θεραπευμένοι ασθενείς προσέφεραν πλούσια δώρα ή χρήματα για τον καλλωπισμό του χώρου και την κατασκευή μεγαλόπρεπων μνημείων. Την ευγνωμοσύνη τους έδειχναν και προσφέροντας στο θεό ανάγλυφες στήλες με παραστάσεις θεραπείας, αλλά και ανατομικά ομοιώματα του πάσχοντος μέλους. Συχνά τέτοια αφιερώματα εκφράζουν και την παράκληση για θεραπεία, όπως τα σύγχρονα τάματα.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★1

Το Ασκληπιείο της Επιδαύρου αποτέλεσε πρότυπο για τα μεταγενέστερα Ασκληπιεία, που χτίζονταν σύμφωνα με ένα κοινό σχέδιο. Για να ιδρυθεί ένα νέο ιερό, έπρεπε να μεταφερθεί τελετουργικά ένα ιερό φίδι του θεού από την Επίδαυρο. Έτσι έγινε στον Πειραιά το 420 π.Χ., το 419 π.Χ. κάτω από την Ακρόπολη Αθηνών, αλλά και στη Ρώμη σε νησί του Τίβερη, το 294 π.Χ., μετά από ένα σοβαρό λοιμό.

10. Ο Ασκληπιός φτάνει στη Ρώμη, με τη μορφή φιδιού (Antonio Tempesta, 1606)

Όφισ ο φαρμακερός ή όφισ ο θεραπευτικός;

Το σύμπλεγμα του Ασκληπιού με το ιερό φίδι και τη ράβδο (βακτηρία) είναι παγκόσμιο σύμβολο της ιατρικής. ο Ασκληπιός αναδείχθηκε από τοπικός θεοσαλικός ήρωας σε παγκόσμιο προστάτη των ιατρών και των αρρώστων. Ο όφισ συμβολίζει την αναγέννηση και τη μακροβιότητα, το ραβδί τη στήριξη και ανακούφιση των ασθενών.

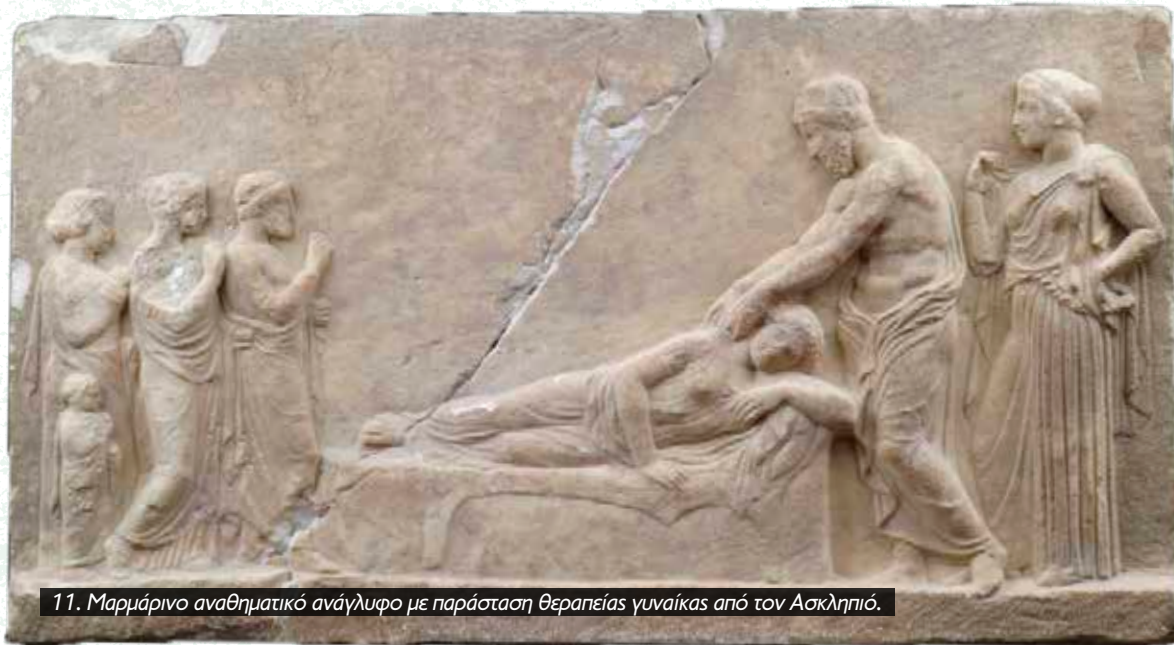
Το Διεθνές Δίκτυο αρχαίων Ασκληπιείων⁴, που ιδρύθηκε το 2017, επιδιώκει να προωθήσει τον ιατρικό τουρισμό, την ανταλλαγή επιστημονικής γνώσης, τη φιλοξενία φοιτητών ιατρικής και τη συνέχιση της έρευνας γύρω από τον Ασκληπιό και την αρχαία ιατρική.

«Οι δρόμοι της ίασης»

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Nous υγιής σε σώμα υγιές⁶

Οι αρχαίοι Έλληνες στόχευαν πάντοτε σε ταυτόχρονη φροντίδα και θεραπεία σώματος και νου. Για τον λόγο αυτό, στο Ασκληπιείο, οι ασθενείς ακολουθούσαν μια ολοκληρωμένη θεραπεία που περιλάμβανε διάφορα στάδια: λουτρά, διατροφή, ασκήσεις, θυσίες και δεήσεις, παρακολούθηση μουσικών και θεατρικών δρώμενων για την ψυχική και πνευματική υγεία.

11. Μαρμάρινο αναθηματικό ανάγλυφο με παράσταση θεραπείας γυναίκας από τον Ασκληπιό.

Το τελευταίο στάδιο της θεραπείας ήταν η εγκοίμηση στο Άβατον ή Εγκοιμητήριο. Ο ασθενής κοιμόταν στο έδαφος, σε μικρά δωμάτια στο πίσω μέρος της στοάς, περιμένοντας να δει όνειρο που θα του αποκαλύψει τη θεραπεία ή και να τον γιατρέψει ο ίδιος ο Ασκληπιός.

Σύμφωνα με τις περιγραφές, συχνά τα ιερά ζώα του θεού, ο όφις και ο σκύλος, συμμετείχαν ενεργά στη θεραπεία.

«Λύτρωνε τον καθένα από τα βάσανά του, άλλους με ξόρκια μαλακά φροντίζοντάς τους και σ' άλλους δίνοντας να πιούν πραϋντικά ελιξήρια ή αλείφοντας με φάρμακα τα μέλη τους ολούθεκι άλλους με μια τομή τούς έστηνε ορθούς.»

Πίνδαρος, Πυθιονίκαις III - έρωι Συρακοσί, στ. 45-49, μτφ. Γ. Οικονομίδης

Στην τέχνη η μορφή του Ασκληπιού ακτινοβολεί συμπόνια, σοφία, ευγένεια και κατανόηση.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★ 2

Dr Ασκληπιός, γενικός ιατρός

Στο Ασκληπιείο οι ιερείς-ιατροί θεραπεύαν πληγές, έκαναν ανατάξεις, πλύσεις, εντριβές και μικροεπεμβάσεις. Οι γνώσεις που συγκέντρωσαν από διάφορα περιστατικά βοήθησαν σταδιακά στην εξέλιξη της ιατρικής επιστήμης. Κατά τις ανασκαφές στον χώρο της Επιδαύρου ανακαλύφθηκαν ιατρικά εργαλεία από την αρχαιότητα, που δεν διαφέρουν πολύ από τα σύγχρονα εργαλεία της ιατρικής!

Θεατροθεραπεία... από το Εθνικό Θέατρο

Το “Επισκεπτήριο” αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές δράσεις του Εθνικού Θεάτρου⁶: πάει το θέατρο στα Νοσοκομεία και προσφέρει χαρά παρουσιάζοντας μέσα από τη δραματοποιημένη αφήγηση κλασικά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Θέατρο με θέα...

Το θέατρο της Επιδαύρου είναι έργο του Πολυκλείτου, που θεωρείται επίσης αρχιτέκτονας της Θόλου. Θεωρείται αριστούργημα, με την ιδανική προσαρμογή στο τοπίο, τις αρμονικές αναλογίες και την υπέροχη θέα. Όλοι θαυμάζουν την τέλεια ακουστική του, που οφείλεται στον συνδυασμό του απόλυτα συμμετρικού σχεδιασμού του οικοδομήματος, καθώς και της επιλογής της τοποθεσίας με την κατάλληλη κλίση, ώστε να ενισχύει την αντανάκλαση των ήχων.

13. Το θέατρο στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου.

«στην αρμονία όμως ή στην ομορφιά
ποιος αρχιτέκτονας θα ήταν άξιος
να συναγωνιστεί τον Πολύκλειτο;
(Παυσανίας II, 27.5)»

Πρωτοκαθεδρία

Η πρώτη σειρά των καθισμάτων προοριζόταν για τους επισήμους. Ωστόσο όλες οι θέσεις παρείχαν στους θεατές τη δυνατότητα να βλέπουν και να ακούν καλά. Οι παραστάσεις ήταν ανοιχτές σε όλους: στις γυναίκες, στους φτωχούς, στους δούλους.

«δι' έλέου και φόβου περαίνουσα
τήν τῶν τοιούτων παθημάτων
κάθαρσιν
(Αριστοτέλης, Ποιτική)»

Δραματοθεραπεία

Τα μουσικά και θεατρικά δρώμενα δεν προσέφεραν μόνο αισθητική απόλαυση, αλλά ήταν αναπόσπαστο τμήμα της θεραπείας, επιτελώντας λατρευτικό, καθαριστικό και θεραπευτικό ρόλο.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★ 3

«Αν τραγουδήσεις στην Επίδαυρο,
Το γνωρίζουν τα βουνά, τα σύννεφα,
ο κόλπος, Τα νησιά στήνουν αυτί.
Οι άλλες χώρες γέρνουν λίγο
Ν'ακούσουν που τραγουδάνε
στην Επίδαυρο»

Ρομπέρτο Φερνάνδεζ Ρεταμάρ⁸
(μτφ Ρήγας Καππάτος)

Άριστα στην ακουστική!

Ειδικές επιστημονικές μετρήσεις που δημοσιεύτηκαν στο επίσημο περιοδικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ακουστικής¹⁰ τεκμηρίωσαν ότι η ακουστική του θεάτρου της Επιδαύρου προσαρμόζεται άριστα στην υποστήριξη του ήχου, ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες θέσεις.

Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου

Η χρήση του θεάτρου αναβίωσε το 1955 με το ετήσιο φεστιβάλ, ένα από τα παλαιότερα της Ευρώπης. Μεγάλοι Έλληνες και ξένοι ηθοποιοί, μουσικοί και χορευτές έχουν βρεθεί στη σκηνή του⁹, ενώ σταδιακά στο πρόγραμμα προστέθηκαν και νεότερα θεατρικά έργα, τολμηρές ερμηνείες της αρχαίας δραματουργίας αλλά και παραστάσεις όπερας, χορού και μουσικής.

14. Τα Επιδαύρια ξεκίνησαν με τον Ιππόλυτο του Ευριπίδη, σε σκηνοθεσία Δημήτρη Ροντήρη

«Κάνουμε θέατρο για την ψυχή μας¹¹»

«Μπορείς να ανακαλύψεις περισσότερα για έναν άνθρωπο μέσα
σε μια ώρα παιχνιδιού από ό,τι μέσα σε ένα χρόνο συζήτησης»

Πλάτων, Πολιτεία

Το θέατρο συνδέεται στενά με τη θεραπευτική διαδικασία μέχρι και σήμερα: η Δραματοθεραπεία περιλαμβάνει σωματική, πνευματική, ψυχική και κοινωνική διάσταση και βασίζεται στη θεραπευτική δύναμη της μεταμόρφωσης της εμπειρίας μέσα από το παιχνίδι και το δράμα.

Μνημειώδεις διάλογοι...

ΕΛΛΑΔΑ

Μονή Οσίου Λουκά

Στον «Βίο» του Οσίου Λουκά περιγράφονται ιάσεις με εγκοίμηση: ο ασθενής κοιμάται δίπλα στον τάφο, συχνά για πολλές ημέρες, μέχρι να τον επισκεφθεί ο όσιος και να τον θεραπεύσει.

ΕΛΛΑΔΑ

Ασκληπιείο της Κω

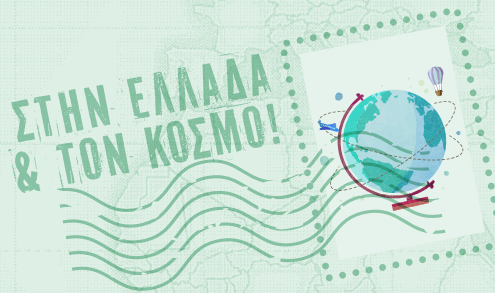
Κτισμένο στις πλαγιές ενός κατάφυτου λόφου, με θαυμάσια θέα. Ονομαστή ήταν η σχολή που είχε ιδρύσει στο νησί ο Ιπποκράτης, ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της ιατρικής επιστήμης στην αρχαιότητα.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Ασκληπιείο της Περγάμου

Ιδρύθηκε τον 4ο αι. π.Χ. κοντά σε μία ιαματική πηγή. Οι μέθοδοι θεραπείας περιλάμβαναν λουτρά, βοτανοθεραπεία, εγκοίμηση, πόση ιερού νερού και αυθυποβολή, ενώ το θέατρο και η βιβλιοθήκη δηλώνουν ότι η παραμονή των ασθενών συνδυαζόταν με ψυχαγωγία και επιμόρφωση.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Νοσοκομείο Σαντ Πάου

στη Βαρκελώνη, έργο του Καταλανού αρχιτέκτονα Lluís Domènech i Montaner, ολοκληρώθηκε το 1930 και θεωρείται αντιπροσωπευτικό έργο του καλλιτεχνικού κινήματος της Αρ Νουβό (Art Nouveau = Νέα Τέχνη).

Ένα μήνυμα του σήμερα...

Φροντίδα ψυχής και σώματος

Ήδη από την αρχαιότητα ήταν γνωστό ότι η έκβαση μίας θεραπείας δεν επηρεάζεται μόνον από την κατάλληλη ιατρική αγωγή. Σημαντικό ρόλο επίσης παίζουν οι υποδομές του θεραπευτηρίου, η πίστη στην ικανότητα του ιατρού, αλλά και η κατανόηση που αυτός δείχνει στον πάσχοντα. Η εξαγνιστική επίδραση του νερού στο σώμα και της φύσης στον καθαρό του πνεύματος και της ψυχής συμβάλλουν στην ψυχοσωματική ανακούφιση, γι' αυτό και τα Ασκληπιεία ιδρύονταν σε ειδυλλιακό περιβάλλον με άφθονα τρεχούμενα νερά.

Χαρακτηριστικό της ολιστικής αντιμετώπισης των ασθενειών είναι η ύπαρξη χώρων ψυχαγωγίας στο θεραπευτήριο. Το θέατρο της Επιδαύρου ήταν χώρος αναζωογόνησης του πνεύματος και βελτίωσης της ψυχικής διάθεσης των ασθενών.

15. Το Εγκοιμητήριο ή Άβατον.

...για ένα καλύτερο αύριο!

Στόχοι 2030 >

3 ΚΑΛΗ
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ
ΕΥΗΜΕΡΙΑ >

Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες!

σημειώσεις

1. Η ξαναγός μας είναι εμπνευσμένη από τις ιαματικές επιγραφές της Επιδάουρου, στις οποίες αναφέρεται η Ιθμονίκη από την Πελλήνη που διατύπωσε «λάθος» την ευχή: «να μείνω έγκυος» και αναγκάστηκε να επιστρέψει 3 χρόνια μετά ζητώντας «να γεννήσει». Η σωστή θεραπεία απαιτεί καταρχάς ακριβή περιγραφή του προβλήματος!
2. Στην αρχαία Επίδαυρο σχεδιάζεται ένα πρότυπο αρχαιολογικό περιβαλλοντικό πάρκο, με βοτανικό κήπο και θεραπευτικά φυτά.
- 3: Ιάματα Επιδάουρου ή Στήλες ίασης: μαρμάρινες επιγραφές σε περίοπτη θέση στο ιερό, στις οποίες οι ιερείς κατέγραφαν λεπτομερώς τις θεραπείες.
4. Στις 8 Αυγούστου 1879 υπογράφηκε η σχετική συμβολαιογραφική πράξη.
5. Το Δίκτυο Πόλεων και Επιστημονικών Φορέων με την επωνυμία «Διεθνές Δίκτυο Αρχαίων Ασκληπιείων – Οι Δρόμοι της Ίασης» δημιουργήθηκε αρχικά από τους τρεις δήμους που συνδέονται με τον θεό Ασκληπιό, τους δήμους Τρικάλων, Επιδάουρου και Κω, προστέθηκε ο δήμος Αθηναίων, ενώ αναμένεται και η επέκτασή του εκτός Ελλάδας.
6. «νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεί» δημοφιλής έκφραση, μετάφραση της φράσης «mens sana in corpore sano» από ποίημα του σατιρικού ποιητή Γιουβενάλη, Saturae, Liber V, Satura, X, 356.
7. Πηγή: Επισκεπτήριο - Εθνικό Θέατρο - Εθνικό Θέατρο (n-t.gr)
8. Σημαντικός ποιητής και δοκιμιογράφος από την Κούβα (1930-2019).
9. Ίντριγκες, σκάνδαλα, λάμψη και σταρ στην Επίδαυρο, τα πρώτα χρόνια | LiFO
10. Acta Acustica united with Acustica, 2013, n. 1
11. Κάρολος Κουν, *Κάνουμε θέατρο για την ψυχή μας*, (2000).

βιβλιογραφία

- Γεωργουσόπουλος Κ. – Σ. Γώγος, *Επίδαυρος: Το αρχαίο θέατρο, οι παραστάσεις*, Αθήνα 2004.
- Ιακωβίδης Σ.Ε., Μυκίνες – Επίδαυρος – Άργος – Τίρυνς – Ναύπλιοι: Πλήρης οδηγός για τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Αργολίδας, Αθήνα 1995.
- Καββαδίας Π. 1900: *Τό ιερόν τοῦ Ασκληπιοῦ ἐν Ἐπιδάυρῳ καί ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν*, Αθήνα 1900 (και σε ηλεκτρ. έκδ.).
- Κατάκης Στ.Ε., Επίδαυρος: *Τα γλυπτά των ρωμαϊκών χρόνων από το Ιερό του Απόλλωνος Μαλεάτα και του Ασκληπιοῦ*, 2 τόμ., Αθήνα 2002 (και σε ηλεκτρ. έκδ.).
- Κόνδης Γ., «Αρχαίο Θέατρο Επιδάουρου και τοπική κοινωνία. Προσεγγίζοντας τη δυναμική μιας σχέσης», *Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμοῦ* 2019 (και σε ηλεκτρ. έκδ.).
- Λαμπρινουδάκης Β.Κ., *Αργολίδα. Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία της Αργολίδας: Μυκίνες, Ηραίο, Άργος, Τίρυνς, Ναύπλιο, Επίδαυρος*, Αθήνα 1990 (1η έκδ.).
- Λαμπρινουδάκης Β. (επιμ.), *Το Ασκληπιείο της Επιδάουρου: Η έδρα του θεοῦ γιατροῦ της αρχαιότητος. Η συντήρηση των μνημείων του*, Αθήνα 1999.
- Λαμπρινουδάκης Β. – Ο. Ψυχογιού, «Επίδαυρος», στο Ε. Κόρκα κ.ά. (επιμ.), *Ελλάδα: Μνημεία και χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς*, Αθήνα 2009, 70-81.
- Λαμπρινουδάκης Β.Κ. – Στ.Ε. Κατάκης, «Επίδαυρος. Η πόλις και το ιερό του Ασκληπιοῦ», στο Α.Γ. Βλακόπουλος (επιμ.), *Αρχαιολογία: Πελοπόννησος*, Αθήνα 2012, 189-207.
- Λεμπιδάκη Ευ.Μ., *Μικρά ιερά στο Ασκληπιείο Επιδάουρου* [ιδ. διατρ., Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας], Αθήνα 2003.
- Μπιλής Θ., Ασκληπιείο Επιδάουρου: Θέρμες ΒΔ1 – «Ισείον», Αθήνα: Επιτροπή Συντήρησης Μνημείων Επιδάουρου, 2007.
- Παπαχατζής Ν.Δ. (επιμ.-μτφρ.), *Παυσανίου Ἑλλάδος Περιήγησις, Βιβλίο 2. και 3., τόμ. 2, Κορινθιακά καί Λακωνικά*, Αθήνα 1976 (1η έκδ.).
- Προσκυντοπούλου Ρ., *Αρχαία Επίδαυρος: Εικόνες μιας αργολικής πόλης από την προϊστορική εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα. Αρχαιολογικά ευρήματα και ιστορικές μαρτυρίες*, Αθήνα 2011.
- Defrasse A. - H. Lechat, *Epidaure: Restauration et description des principaux monuments du sanctuaire d'Asclépios*, Παρίσι 1895.
- Gruben G., *Ιερά και ναοί των αρχαίων Ελλήνων* (μτφρ. Δ. Ακσελή), Αθήνα 2000.
- Prignitz S., *Bauurkunden und Bauprogramm von Epidauros II (350-300): Abaton, Kleisia, Aphroditetempel, Artemistempel, Theater, Epidoteion, ἐπὶ Κυνὸς σκανάματα*, Μόναχο 2022.
- Schultz P. – B.L. Wickkiser – G. Hinge – Chr. Kanellopoulos – J.C. Franklin, *The Thymele at Epidauros: Healing, Space, and Musical Performance in Late Classical Greece*, Φάργκο (Βόρεια Ντακότα) 2017.
- Tomlinson R.A., *Greek Sanctuaries*, Λονδίνο 1976.

Πηγές στο διαδίκτυο:

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2374

<https://whc.unesco.org/en/list/491/>

Υλικό για το αρχαίο Θέατρο: <http://ancienttheater.culture.gr/el/>

<https://en.calameo.com/read/004470083aded2c35c1b9?authid=9wzmNp8Yjt2b>

Αρχείο Εθνικού Θεάτρου: <http://www.nt-archiv.gr/playMaterial.aspx?playID=781>

προέλευση εικόνων

Εξώφυλλο: ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

1. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

2. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=51380>

3. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

4. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=53531>

5. https://www.womantoc.gr/content/articles/0/article_18801/inline/in_18801_5d286b568c2f0.jpg

6. www.nt-archive.gr/viewFiles1.aspx?playID=781&photoID=6694

7. http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/PAX1.291.JPG

8. <https://argolikoslibrary.files.wordpress.com/2008/10/ceb5cf80ceb9ceb4ceb1cf85cf81cebfcf83-cf80ceb1cebbceb9ceb1091.jpg>

9. https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/TAPA/000054-11631_16588

10. Aesculapius als een draak tussen de Romeinen, Antonio Tempesta, 1606 - Rijksmuseum

11. https://www.noesis.edu.gr/wp-content/uploads/2014/07/img_6cdf6d886488.jpg

12. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

13. https://photodentro.edu.gr/aggregator/sites/default/files/lo-field_hasthumbnail-9052

14. <https://www.ert.gr/wp-content/uploads/2019/07/%CE%A6%CE%95%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%92%CE%91%CE%9B-%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%94%CE%91%CE%A5%CE%A1%CE%9F%CE%A5-1021x576.jpg>

15. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ
στα ελληνικά μνημεία unesco

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ISBN XXX-XXX-XXX-X